

Identitets- och behörighetshantering

Samhällsutvecklingen och världsläget blir allt osäkrare och hoten mot kommunal verksamhet ökar. Parallellt med dessa utmaningar ställer demokratins grunder krav på öppenhet och transparens.

Till samtliga kommundirektörer

SKR
Portföljkontoret Handslaget

Erbjudande Identitets- och behörighetshantering

Detta är ett erbjudande inom *Handslaget för välfärdsutveckling genom digitalisering*, en kommungemensam kraftsamling med syfte att öka digitaliseringstakten och uppnå visionen om världens mest innovativa och omtänksamma välfärd.

Syftet med initiativet är att skapa en tydlighet i hur kommuner bör etablera och arbeta med identitets- och behörighetslösningar för fortsatt säker och effektiv verksamhet. I prioriteringsomröstningen för Handslagets initiativ fick detta initiativ flest röster – 152 stycken.

Här följer en summering av erbjudandet paketerat till dig som:

- Kommundirektör/politiker
- IT-chef/digitaliseringschef
- Verksamhetschef

Till dig som kommundirektör/politiker

Samhällsutvecklingen och världsläget blir allt mer osäkert och hoten mot kommunal verksamhet ökar. Parallellt med dessa utmaningar ställer demokratins grunder krav på öppenhet och transparens. EU:s digitala utveckling går fort och ställer många nya, mer säkra och högre krav på både tekniska lösningar och arbetssätt för identitets- och behörighetslösningar. Grundläggande för att möta dessa krav är en säker och effektiv hantering av identiteter och behörigheter av medarbetare och invånare.

Medarbetare (i form av anställda, visstidspersonal och extrapersonal) är rörliga på arbetsmarknaden och i arbetsuppgifter. I olika roller ska medarbetare, vid varje tillfälle, ha rätt behörighet till information och till olika tjänster i kommunen. Andra exempel på situationer är:

- Medarbetare med behov av behörigheter i andra organisationers digitala lösningar, till exempel i regionens vårdsystem och E-hälsomyndighetens Förskrivningskollen.
- Privata utförare av kommunal verksamhet har behov av behörighet till rätt delar i kommunens digitala lösningar.
- Elever i skolan har behov av enkel och säker tillgång till många olika appar och system från många olika leverantörer.
- Invånare vill uppleva god, säker och effektiv service och behöver därför också effektiva identitets- och behörighetslösningar.

Initiativet syftar till att analysera utvecklingen inom EU, Digg och andra styrande aktörer och ta fram rekommendationer för hur kommuner på ett säkert och effektivt sätt bör arbeta med digitala identitets- och behörighetslösningar, till exempel tjänstelegitimationer. Behov av ramavtal eller DIS¹ för effektiva avrop från marknaden hanteras också i initiativet. Initiativet samarbetar med andra offentliga aktörer i syfte att ta fram förslag på nationell lösning för tillförlitlig, säker och effektiv digital identitets- och behörighetslösning över organisationsgränser vilket är ett arbete som leds av Digg.

Till dig som IT-chef/digitaliseringschef

EU och Digg driver flera olika utvecklingsinitiativ som påverkar hur en kommun bör hantera digitala identitets- och behörighetslösningar. Initiativet analyserar och bedömer hur till exempel SDG, eIDAS², Digitala plånboken, NIS2, nationell statlig e-legitimation etc., påverkar och ställer krav på kommuner. Digg genomför på bred nationell nivå utvecklingsinsatser inom området och initiativet bemannar, bevakar och bidrar med kommuners behov och förutsättningar i dessa nationella initiativ.

Resultatet av initiativet är bland annat en rekommendation gällande hur kommuners identitets- och behörighetslösningar bör etableras och hanteras för att klara alla krav och samtidigt vara en säker part i ett digitalt ekosystem för informationsutbyte. I initiativet upphandlas ett ramavtal eller DIS för identitetslösningar via Adda. Initiativet tar också fram en strukturerad lista på behörighetsattribut, i första steget för socialtjänsten, som i ett senare skede byggs på för fler verksamhetsområden och blir en nödvändig del i en nationell federationslösning.

En risk om kommuner inte samlar sig och deltar i det nationella samarbetet, är till exempel att olika sektorsmyndigheter kan komma att ställa olika krav på 2-faktorsinloggningar, vilket kan resultera i att kommuner tvingas använda flera olika lösningar för samma ändamål. Till exempel att det blir

¹ DIS – Dynamiskt Inköpssystem, <https://www.adda.se/upphandling-och-ramavtal/ramavtal-och-kategorier/dynamiskt-inkopssystem-dis/>

en viss lösning för socialtjänsten medan det blir andra,-för samhällsbyggnad, för skolan, för omsorg och så vidare.

För att lyckas med initiativet behöver initiativet tillgång till expertkompetenser från kommuner som har möjlighet att vara med i och bidra till arbetet. För deltagande experter skapas ett unikt lärande i ett nationellt sammanhang.

Nuläge och förändringsbehov

EU genomför flera stora initiativ inom EUs digitala decennium² som på ett eller annat sätt påverkar området identitet och behörighet.

På nationellt plan finns också flera initiativ som påverkar, bland annat nationell e-legitimation och Digg:s etablering av ett auktorisationssystem³. Digg arbetar inom Ena, i samverkan med flera andra aktörer, med byggblocken Identitet och Auktorisation, som har en direkt påverkan på kommuner. Till detta har Digg också startat arbetet med att ta fram en baseline för tillit mellan organisationer där kommuner är en naturlig del i det digitala ekosystemet.

Många kommuner hör av sig till SKR-koncernen och ställer frågor om hur en kommun bör agera och hantera identitets- och behörighetsfrågor kopplat till lösningar för medarbetares identiteter, tjänstelegitimationer och digital identifiering av invånare. På marknaden finns flera olika leverantörer och lösningar för digitala identiteter för medarbetare och invånare. Digg har ett

² EU, Digitala mål till 2030, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_sv

³ Auktorisationssystemets namn kan olyckligtvis missuppfattas. Systemet är ersättaren för det tidigare Valfrihetssystemet och avser vilka leverantörer av identitetslösningar och Digital post som Digg godkänner. <https://www.digg.se/digitala-tjanster/auktionssystem>

nationellt uppdrag att i olika säkerhetsnivåer granska och godkänna dessa. Marknaden erbjuder också olika lösningar för behörighetshantering.

Initiativet

Initiativet syftar till att ta fram tydliga rekommendationer för hur en kommun bör etablera och arbeta med digitala identiteter för medarbetare och invånare samt vilka förmågor som kommuners behörighetslösningar behöver ha för att klara de krav som ställs.

Initiativet omfattar följande leveranser från SKR-koncernen (SKR, Adda och Inera):

- Rekommendationer för identitets- och behörighetslösningar
- Stöd för enklare anskaffning genom till exempel ramavtal eller DIS för snabbare och effektivare avrop av identitets- och behörighetsprodukter och tjänster
- Strukturerad lista på behörighetsattribut, initialt för socialtjänsten och därefter skolan

Genom initiativet bemannas också Digg:s arbetsgrupper för nationella byggblock genom att de kommuner som har möjlighet, lånar ut expertkompetenser motsvarande ca 30 procent av en heltid (lite varierande över tid) fram till och med hösten 2025, för att delta i initiativets arbete. Syftet är att kommuners förutsättningar och behov tas om hand i det nationella arbetet.

Till initiativet söks resurser med kompetenser inom identitets- och auktorisationslösningar och lösningsarkitektur. Urval av deltagare genomförs genom utvärdering av kompetens och vid behov personliga samtal. Ambitionen är att allt arbete i initiativet ska kunna genomföras på distans.

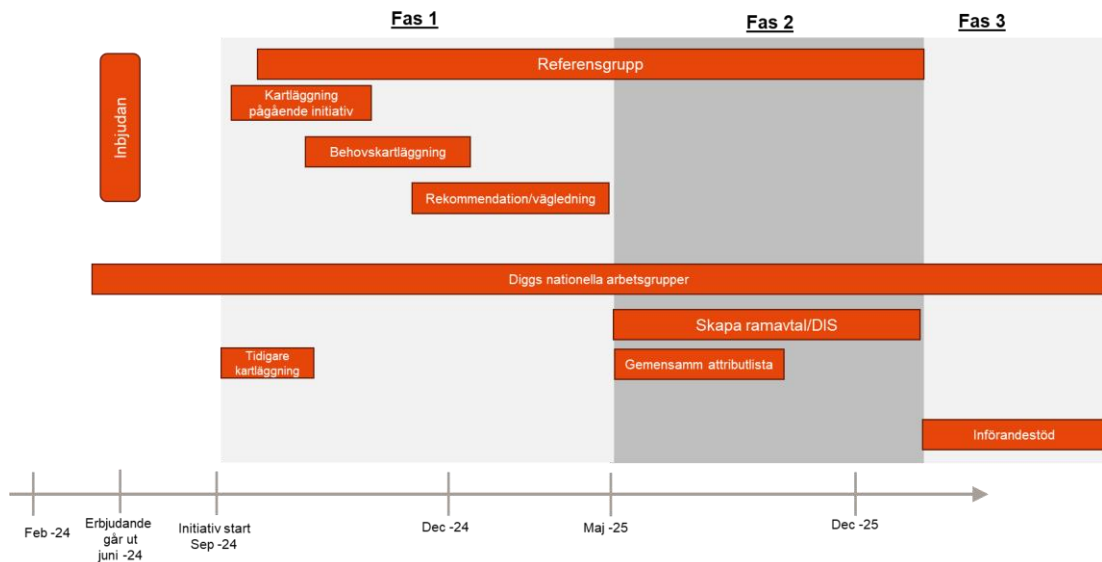
Vad krävs av kommunen?

Initiativet har behov av att kommunen ställer sig bakom initiativet genom att svara på detta erbjudande. Det bygger en gemensam kraftsamling runt frågan. Kommunen behöver också ta ställning till om kommunen har resurser (kompetenser inom området) att låna ut till initiativets arbete, vilket är en förutsättning för att initiativet ska klara sitt uppdrag.

Övergripande tidsplan

Initiativet genomförs med en steg-för-steg-struktur där fas 1 är detaljplanerad. Fas 2 detaljplaneras löpande under arbetets gång. En operativ styrgrupp beslutar om detaljplanen för nästkommande fas.

Arbete med leveransobjekt

Målet är att till maj 2025 ha en tydlig rekommendation klar, och i nästkommande fas upphandla ramavtal och ta fram attributlistor. Ett eventuell införandestöd utreds och planeras under initiativets gång.

Effekter och nyttor

Effektmål för initiativet är:

- Att uppnå en gemensam och enhetlig förståelse hos kommunerna för att skapa en effektiv och säker hantering av identiteter och behörigheter i sina verksamheter, vilket resulterar i förbättrad datasäkerhet, effektivitet och samarbete.

Visionen är:

Att det offentliga Sverige hanterar identiteter på ett säkert och samordnat sätt, samt en överenskommen behörighetshantering som möjliggör att medarbetare på enklaste sätt får tillgång till system, lösningar och data inom och utanför den egna organisationen.

Invånaren kan med trygghet och integritet åtnjuta värdet av välfärdstjänsterna, i en tid med övergång från att andra aktör äger information till att individen får mer rådighet över sin information.

Medarbetaren behöver endast en lösning för att kunna identifiera sig med sin tjänstelegitimation och organisatoriska roll. Medarbetaren kan lita på ett säkert sätt att ha tillgång till rätt information från rätt källor vid varje given tidpunkt.

Offentlig sektor: Kommuner har höjt sin lägstanivå i förmåga och har som sektor betraktat bättre kontroll på hantering av identiteter och behörigheter och därmed ökar övrig offentlig sektors tillit till kommuner.

Informatik/Teknik: Kommuner, i samarbete med sektorsmyndigheter och motsvarande aktörer, har enats om vilka roller och vilka behörighetsattribut vi ska använda per verksamhetsområde vilket förenklar kommunens tilldelning av rätt behörigheter till rätt person. Det innebär även att det blir enklare att samverka mellan kommuner och även vid anslutning till nationella tjänster.

Leverantörer: Leverantörsmarknaden kan enklare leverera ändamålsenliga system och tjänster då det är mer tydligt för dem vad de ska förhålla sig till.

Generell nyttoberäkning

Kommuner har olika förutsättningar och olika utgångspunkter för att arbeta med identitets- och behörighetsfrågor. En nyttoberäkning inom området påverkas bland annat av hur en kommun utför sina verksamheter fördelat på egen regi och privat regi. Utöver det har flera kommuner samarbeten med varandra, till exempel olika typer av gemensam IT-drift med andra kommuner. Allt detta påverkar vilken nytta som identitets- och behörighetshantering ger för den enskilda kommunen. Det är därför svårt att göra en generisk nyttobeskrivning och nyttoberäkning som är rättvis för alla kommuner.

Nyttor som initiativet skulle kunna bidra till:

Tid och omfördelningsnyttor

- Minskad administrativ tid när medarbetare behöver flytta mellan och arbeta i olika IT-system.
- Mer effektiv administration av användarkonton och behörighetstilldelning.

Säkerhet

- Högre säkerhet i och kontroll av att rätt medarbetare har tillgång till rätt information och tjänster vid rätt tillfälle.

Service

- Bättre behörighetshantering bidrar till att invånare och företag på ett bättre sätt kan ges tillgång till rätt information och tjänster.

Kostnad och finansiering

Initiativets fas 1 och 2 pågår fram till och med februari/mars 2026. Initiativet beräknas kosta drygt 2 800 000 kr. Adda investerar i detta initiativ vilket gör att det är **avgiftsfritt** för deltagande kommuner.

Kommunens svar

Svar ska vara SKR tillhanda senast den 30 september 2024, diarienummer SKR2024/00909. Beslut om att ansluta till initiativet är bindande.

Vid frågor kontakta handslaget@skr.se

Vår kommun beslutar om följande:

Vi ställer oss bakom initiativet och därmed bidrar till initiativets effektmål.

Vi ställer oss bakom initiativet och erbjuder dessutom att låna ut en expert inom området identitet och behörigheter.

Expert som erbjuds för utlåning:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Nej, vi ställer oss ej bakom detta initiativ.

Om ni väljer att inte ställa er bakom detta initiativ är det mycket värdefullt för SKR-koncernen att få reda på varför. Skriv gärna en kort motivering:

Kontaktuppgifter

Svarande kommun

Titel på person som undertecknar beslutet

Telefonnummer

E-postadress

Underskrift

X

Underskrift, samt namnförtydligande

Dagens datum

Ifylld och undertecknad avsiktsförklaring scannas och skickas till registrator@skr.se, senast den 30 september 2024.